
NEXT PRACTICE I UU-VEJLEDNINGEN

→ NETVÆRKSORIENTERET
UDVIKLING

DEFA

VI FREMMER VIDEN

INDHOLD

	Forord	3
	Indledning	5
	Metode og datagrundlag	6
	Anbefalinger	8
	Vejledning for alle?	10
	Relationerne til de unge er vigtige	14
	Samarbejde i netværket giver resultater	16
	Processerne skal udvikles i netværket	20
	Historier fra vejledernes hverdag	22
	Uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering i grundskolen	24
	Litteraturliste	26

FORFATTERE:

Konsulent Magnus Balslev Jensen
Projektassistent Kenneth Salomonsen

Der har i projektets opstartsfasen været afholdt et dialogmøde med centrale interessenter på området.

Disse udgør følgende:

Jan Bauditz – KL

Svend Berg – Dansk Erhverv

Per Bredholt Frederiksen – Undervisningsministeriet

Mette Christiansen – Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund

Anna Dahlquist – Videncenter om fastholdelse og frafald

Pia Vigh - Ungdommens Uddannelsesvejlednings Udviklingscenter

DEA har dog alene ansvaret for rapportens indhold og konklusioner

UDGIVER: DEA

FOTO: Nicolai Perjesi

DATO FOR UDGIVELSE: 5. september 2011

DESIGN: kroyergrafik.dk

ISBN: 978-87-90772-34-5

FORORD

I Danmark slås vi med, at mange unge fortryder deres valg af uddannelse, og at alt for mange unge ikke gennemfører deres førstevalg af ungdomsuddannelse. Dette er ikke kun et problem for de unge, der ofte tvinges ud i studieforlængende venteperioder. Det er også et problem for samfundet, da det betydelige fra- eller omvalg kræver en hel del ressourcer af et uddannelsessystem, som i forvejen er presset på økonomien. En ungdomsuddannelse udgør i mange tilfælde forskellen mellem et liv på forskellige former for offentlige overførselsindkomster og et liv, hvor de unge selvstændigt kan forsørge sig selv og deres familie.

Derfor har vi i 2011 sat fokus på frafaldet på landets ungdomsuddannelser og igangsat en række undersøgelser. I DEA vil vi gerne forstå frafaldsårsagerne bedre, ligesom vi gerne vil inspirere til handling hos beslutningstagere i staten, regioner, kommuner og ude på de enkelte uddannelsesinstitutioner. DEAs undersøgelser viser, at vejlederne har en unik rolle i forhold til de unge, og dermed er de en vigtig samarbejdspartner for en lang række aktører. Med denne unikke rolle følger dog et stort ansvar, da mange unge har brug for en vejledningsindsats, som kan inspirere og motivere dem til at finde deres inderste ambitioner frem. De unge skal have hjælp til at indse, at uanset hvem de er, så har de nogle kompetencer, som er værdifulde for samfundet.

DEA vil gerne takke Uddannelsesfonden for Detail, Kontor og lager for deres medfinansiering af projektet. Det har været et værdifuldt samarbejde både videnmæssigt og finansielt.

I forbindelse med undersøgelsen har det været slående, hvor stor lysten til at udvikle vejledningsarbejdet er på UU-centrene. Der er mange steder i vort uddannelsessystem ildsjæle, som hver dag hjælper unge mennesker med at finde deres plads i en verden, hvor der bliver stadigt længere mellem de ufaglærte stillinger, og hvor den globale konkurrence tvinger os alle til at løbe hurtigere og blive dygtigere. Vores ambition er, at ildsjælene må vokse i antal til glæde for de unge og det danske samfund.

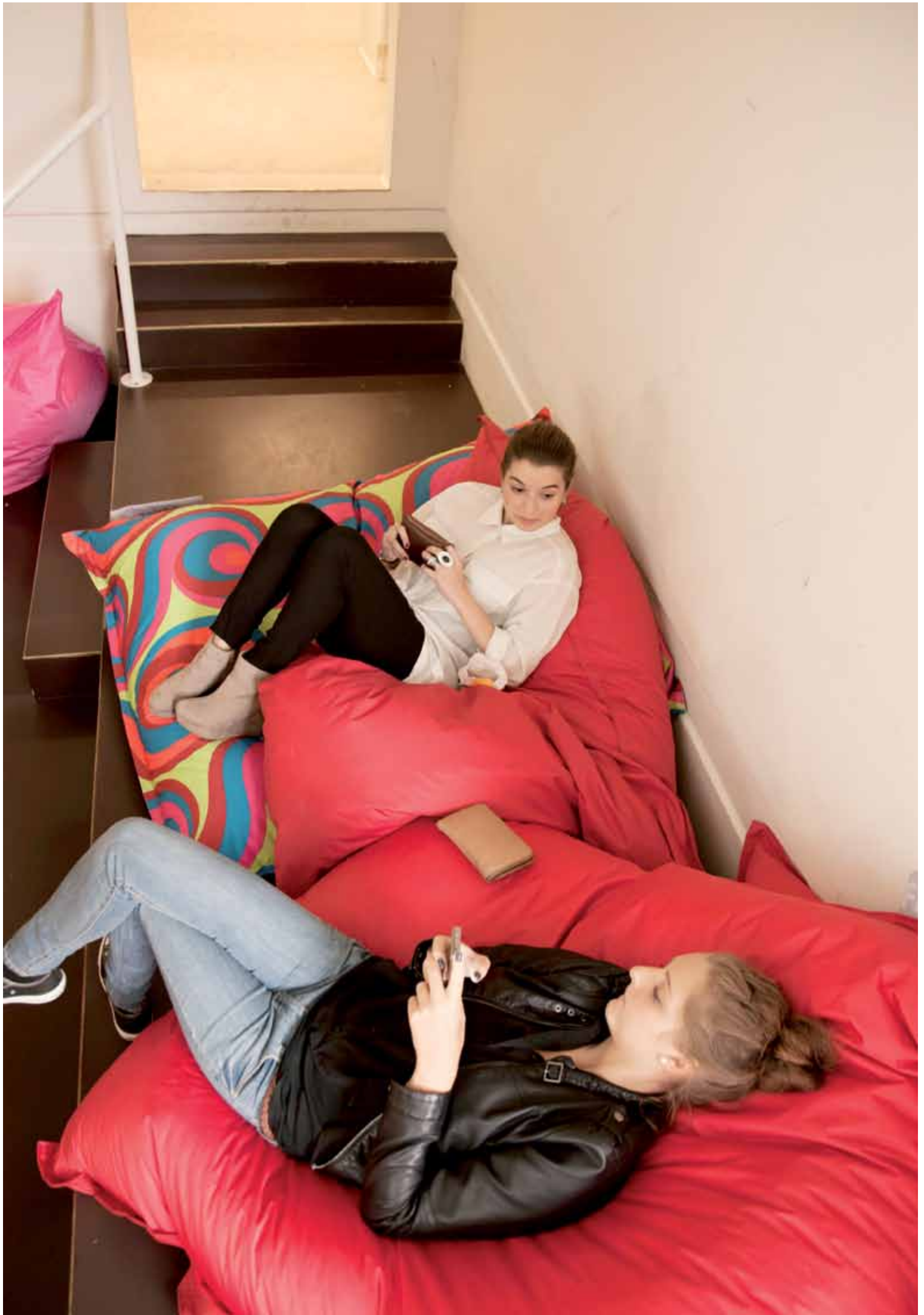
God læselyst!

Stina Vrang Elias,
adm. direktør, DEA

Bjarne Lundager Jensen,
vicedirektør, DEA

INDLEDNING

Den politiske målsætning om, at 95 pct. af en ungdoms-årgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse, har længe været et pejlemærke i dansk uddannelsespolitik. Talrige initiativer er sat i søen, og villigheden til at eksperimentere med forskellige metoder til fastholdelse og gennemførelse af uddannelser har mange steder været stor.

Man har i høj grad øget opmærksomheden omkring vejledningens betydning for påbegyndelse og gennemførelse af en ungdomsuddannelse, og i 2004 tog man konsekvensen af, at vejledningen på de danske folkeskoler var for tæt bundet til den enkelte institution, og at vejledningen ikke i tilstrækkelig grad havde fokus på tiden efter folkeskolen. Konsekvensen blev, at man oprettede Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU), som foruden at være institutionsuafhængig også skulle professionalisere vejledningsarbejdet.

På trods af den hidtidige indsats er der stadig langt igen. De nyeste prognoser fortæller, at kun 83,8 pct. af de unge, som forlod 9. klasse i 2009, forventes at gennemføre en ungdomsuddannelse¹. Hovedproblemet er ikke, at de unge undlader at påbegynde en ungdomsuddannelse, da over 95 pct. gør det. Problemet er, at alt for mange falder fra deres valgte uddannelse. Det har længe været klart, at det helt store frafald sker på landets erhvervsskoler, men ingen ungdomsuddannelser kan sige sig fri af frafaldsproblemet.

Frafaldet skyldes mange forskellige faktorer, og mange af disse faktorer har ikke meget med UU-vejledningen at gøre. Dog er der en række udfordringer for de unge, som vil kunne afhjælpes gennem en effektiv vejledningsindsats. Vi tænker bl.a. på beslutningskompetencen hos de unge, motivationen for uddannelse, forventningsafstemning i forhold til de krav en ungdomsuddannelse stiller og en bedre forståelse af, hvordan egne kompetencer skal tænkes ind i valget af uddannelse.

Disse faktorer, og mange til er udfordringer, som landets vejledere arbejder med hver eneste dag, og mange steder løber de ind i de samme udfordringer. Derfor er videndeling en meget relevant øvelse på vejledningsområdet. Denne rapport er således et bidrag til at udbrede nogle af de indsigter, som findes ude omkring på UU-centrene, og hos de enkelte vejledere.

De danske UU-centre har siden deres dannelse i 2004 været igennem en næsten konstant transformeringsproces, hvor centrene bl.a. har skullet finde deres rolle i forhold til de unge, grundskolen, ungdomsuddannelserne og de øvrige kommunale organisationer og aktører. Med denne rapport sætter vi fokus på frugterne af dette arbejde.

Naturligvis kan god vejledning ikke reduceres til en simpel formel, da virkeligheden i to kommuner ofte er lige så forskelligartet, som virkeligheden er for to af de unge, som vejlederne møder til dagligt. Dog kan man identificere forskellige metoder, organiseringsprincipper eller praksisser, som viser sig at have en positiv effekt på det arbejde, der udføres på de enkelte centre. Sådanne indsigter kan være med til at inspirere andre til at overveje, hvorvidt noget lignende kunne fungere i deres kommune, skole eller UU-center. Hvis vi ønsker at realisere en målsætning om at øge antallet af unge med en ungdomsuddannelse så meget, som 95 pct. målsætningen kræver, så er det nødvendigt med en fyldt værktøjskasse på landets UU-centre.

¹ Undervisningsministeriets Profilmodel 2009.

METODE OG DATAGRUNDLAG

Den typiske fremgangsmåde i en best practice afdækning er, at man udvælger de bedste inden for et givent felt, for derefter at analysere deres praksis. Der er dog en række udfordringer forbundet med at definere, hvad der er god vejledning, og hvilke centre, der løser sine opgaver bedst. Man kunne lave en ren statistisk udvælgelse, hvor man finder dem, som har den højeste eller laveste score på en række parametre, som fx frafald på ungdomsuddannelserne eller mængden af omvalg på ungdomsuddannelserne.

Et center kan dog have en lav andel af unge omvælgere, men samtidig have dårlige samarbejdsrelationer til det lokale jobcenter. Eller en høj andel af unge, som påbegynder en ungdomsuddannelse, mens samarbejdet til ungdomsuddannelserne halter. Eksemplerne er talrige, men kernen er, at statistikken næppe kan give det fulde billede, når man skal udvælge centre til en afdækning af best practice.

Derfor har vi i denne undersøgelse valgt at kombinere kvantitative og kvalitative kriterier i udvælgelsen af de centre, som er genstand for analysen. Den kvantitative udvælgelse er baseret på en analyse af UNI-C², hvor man har udvalgt centre, som klarer sig bedre end forventet, hvis der tages højde for en række variable i populationen af unge i lokalområdet, som har en indflydelse på deres påbegyndelse, omvalg eller gennemførelse af ungdomsuddannelse. Listen over relevante variable, som har indflydelse på unges uddannelsesadfærd kan givetvis aldrig være fyldestgørende, men de registerbaserede oplysninger, der er anvendt, er udvalgt på baggrund af dels forskning³ og dels erfaring med, hvad der tidligere har vist sig at have en statistisk signifikant sammenhæng med uddannelse efter folkeskolen. De er også valgt således, at der, så vidt muligt, kun tages højde for de forhold, som ligger uden for kommunens/UU-centrets indflydelse.

Baggrundsvariablene anvendes i de statistiske analyser til at justere for en eventuel forskel på og effekt af elevernes socioøkonomiske baggrund. Målet er at korrigere for de forhold, som kommunen/UU-centret ikke har indflydelse på. Antallet af baggrundsvariable er begrænset dels for at holde

modellen forholdsvis simpel, og dels fordi der er forhold uden for kommunens/UU-centrets indflydelse, fx motivation, venners påvirkning, sygdom m.m., som ikke er direkte målbare og statistisk registrerede, og som derfor ikke kan inddrages i den statistiske model.

Foruden at være basis for udvælgelsen af tre af centrene til den kvalitative analyse, har den kvantitative analyse resulteret i følgende indsigter om baggrundsvariablenes sammenhæng med de unges uddannelsesadfærd.

HVEM PÅBEGYNDER EN UNGDOMS- UDDANNELSE I ÅRET EFTER FOLKESKOLEN?

- Andelen, der påbegynder en ungdomsuddannelse i året efter folkeskolen, er større blandt dem, som afslutter folkeskolen med 9. klasse end blandt dem, som afslutter folkeskolen med 10. klasses aktivitet.
- Andelen, der påbegynder en ungdomsuddannelse, er næsten den samme blandt drenge som blandt piger.
- Andelen, der påbegynder en ungdomsuddannelse, er lavere blandt indvandrere end blandt etnisk danske og efterkommere.
- Andelen, der påbegynder en ungdomsuddannelse, stiger med forældrenes uddannelsesniveau.
- Andelen, der påbegynder en ungdomsuddannelse, er højere blandt unge, hvis far eller mor er lønmodtager eller selvstændig end blandt unge, hvis far eller mor er ledig eller uden for arbejdsmarkedet.
- Andelen, der påbegynder en ungdomsuddannelse, stiger med øget bruttoindkomst i familien.
- Andelen, der påbegynder en ungdomsuddannelse, stiger med øget karaktergennemsnit.

² For yderligere information om den kvantitative analyse kontakt da DEA.

³ Jensen, V. M., & Nielsen, L. P. (2010).

HVEM FRAFALDER UNGDOMSUDDANNELSEN I LØBET AF DET FØRSTE ÅR?

- Andelen, der frafalder en gymnasial ungdomsuddannelse det første studieår, er større blandt dem, som afslutter folkeskolen med 10. klasses aktivitet end blandt dem, som afslutter folkeskolen efter 9. klasse. For frafald på erhvervsuddannelse er der ingen forskel på andelen på de to klassetrin.
- Andelen, der frafalder en gymnasial ungdomsuddannelse det første studieår, er højere blandt drenge end blandt piger. For andelen, der frafalder en erhvervsuddannelse det første studieår, er det omvendt.
- Andelen, der frafalder en ungdomsuddannelse det første studieår, er højere blandt indvandrere og efterkommere end blandt etnisk danske.
- Andelen, der frafalder en gymnasial ungdomsuddannelse det første studieår, falder med forældrenes uddannelsesniveau. Andelen, der frafalder en erhvervsuddannelse det første studieår, er lavest blandt de unge, hvis forældres højeste uddannelsesniveau er en erhvervsuddannelse eller en kort videregående uddannelse.
- Andelen, der frafalder en ungdomsuddannelse det første studieår, er lavere blandt unge, hvis far eller mor er lønmodtager eller selvstændig end blandt unge, hvis far eller mor er ledig eller uden for arbejdsmarkedet.
- Andelen, der frafalder en ungdomsuddannelse det første studieår, falder med øget bruttoindkomst i familien.
- Andelen, der frafalder en ungdomsuddannelse det første studieår, falder med øget karaktergennemsnit.

Foruden den kvantitative udvælgelse har vi også udvalgt tre centre gennem en række anbefalinger fra Ungdommens Uddannelsesvejlednings Udviklingscenter (UUUC).

På baggrund af ovenstående har vi således valgt at gennemføre en kvalitativ analyse af de følgende seks centre.

- UU Aabenraa
- UU Herning
- UUV Køge Bugt
- UU Lillebælt
- UU Thy
- UU Vendsyssel

Hvis undersøgelsen var baseret på seks andre centre, kunne vi sandsynligvis have afdækket andre ideer, som ikke har fundet vej til denne rapport. Dette understreger blot vigtigheden af, at de gode tiltag rundt om på landets UU-centre, kommuner, jobcentre, skoler og ungdomsuddannelser bliver spredt ud til de beslutningstagere, som skal finde ud af, hvordan morgendagens vejledningslandskab skal se ud.

GENNEMFØRELSE AF KVALITATIVE INTERVIEWS

I forbindelse med tilblivelsen af denne rapport er der i løbet af april-juni 2011 foretaget i alt 12 interviews af en times varighed. De gennemførte interviews omhandler en lang række forhold om centrenes arbejde og organisering.

De interviewede er ledere på alle seks centre, to souschefer og 11 vejledere. De fleste interviews er gennemført med én informant ad gangen, mens andre er gennemført som fokusgruppeinterviews. Vejlederne er i alle tilfælde interviewet uden ledelsens tilstedeværelse.

I interviews med ledere har vi bl.a. spurgt ind til organiseringen af centrets vejledere, prioritering og udvikling af vejledningsarbejdet, og samarbejde med det netværk, der omgiver UU-centret.

I interviews med vejlederne har vi bl.a. været interesserede i selve vejledningssituationen, og hvorvidt samarbejdet med eksterne aktører som eksempelvis uddannelsesinstitutionerne eller jobcentret fungerer.

ANBEFALINGER

På baggrund af undersøgelsen har vi valgt at præsentere en række anbefalinger, som henvender sig til UU-centrene, men i særdeleshed også til de aktører som UU-centrene samarbejder med. Vejlederne kan ikke løse udfordringerne alene, og der er behov for alle kræfter, hvis vi skal have alle unge med.

LOKALE POLITIKERE MÅ TRÆDE FORREST

Vejledningsarbejdet er afhængigt af, at en lang række institutioner, organisationer, ledere og medarbejdere er i stand til at trække i samme retning og overkomme de potentielle konflikter og territoriale grænsebomme. Etableringen af samarbejdet er dog sjældent uden komplikationer, og det har flere steder krævet stærk politisk vilje at gennemføre succesfulde samarbejdsmodeller. Etablering af bygningsfællesskaber, tværfaglige møder og samarbejde om fælles forløb for de unge er blot nogle af de områder, hvor de lokale politikere kan sætte ind.

VEJLEDNINGSINDSATSEN SKAL UDVIKLES I NETVÆRK

UU-centrene skal betragte sig selv som en social organisation, hvis udvikling ikke sker isoleret fra omverdenen, men i samarbejde med den. Når man vil udvikle organisationen bør dette derfor ske ved i høj grad at involvere jobcenter, ungdomsuddannelser, grundskoler osv. – man skal altså ikke stille spørgsmålet, hvad er *dit* arbejdsområde, og hvad er *mit*, men derimod sammen med de eksterne parter definere og udvikle: hvad er *vores* samarbejdsområde – hvor og hvordan kan vi samarbejde? Hvordan optimerer vi de processer, vi begge er involveret i? Hvordan kan vi videreudvikle processerne?

LAD VEJLEDERNE VÆRE VEJLEDERE

Tilstedeværelsen af den rette kombination af administrative medarbejdere kan lette de administrative byrder, som binder UU-vejlederne til deres lukkede kontorer og frigøre ressourcer, som kan anvendes på aktivt at vejlede de unge i stedet. Flere af centrene i undersøgelsen har ansat såkaldte "screenere", som har til opgave at hjælpe de, som blot har enkelte tekniske spørgsmål og lignende, mens de unge, som har behov for en større vejledningsindsats, kommer igennem til centerets vejledere. Dette er med til at sikre en effektiv allokering af ressourcer.

UEA SKAL IKKE VÆRE EN TIDSRØVER FOR ANDRE FAG, MEN SKAL TÆNKES IND I FAGLIGHEDEN

Undervisningen i uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering (UEA) er i dag et såkaldt timeløst fag, som skal gennemføres i samarbejde med UU-centret. At faget er timeløst, peger flere af vejlederne i undersøgelsen på, som forklaringen på nogle skolers manglende motivation ift. at gennemføre UEA forløb. UEA kan med fordel tænkes ind i en lang række fag i grundskolen, og det er op til skolerne og UU-centrene at udvikle forløb, som kan udnytte fagligheden i de fag, som afgiver timer til UEA. Ellers fortsætter det blot som i dag, hvor man mange steder ser arbejdsmarkedsrelevansen som en tidsrøver for andre fag.

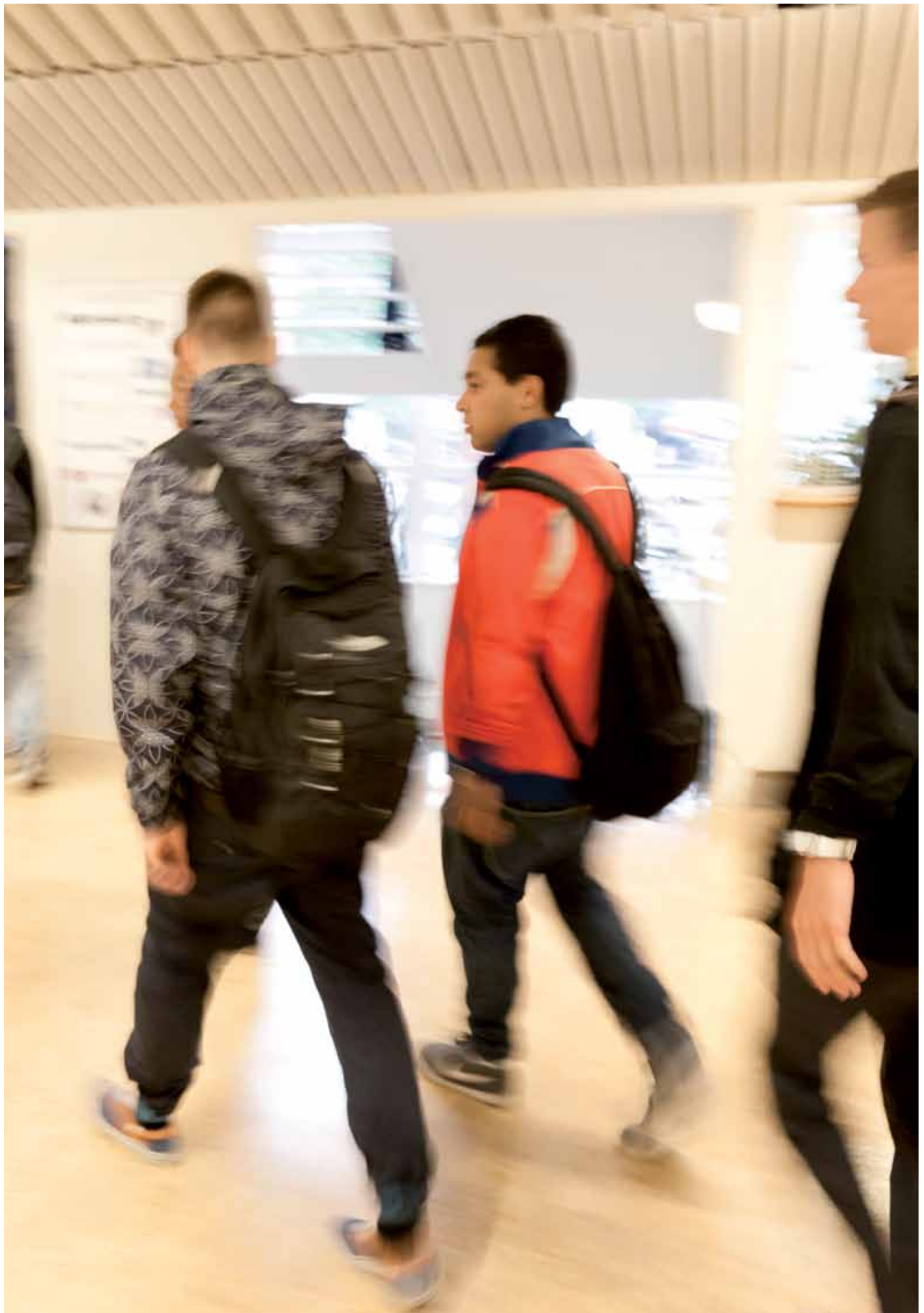
KOMBINATIONEN AF GRUPPEVEJLEDNING OG INDIVIDUELLE FORLØB GIVER VEJLEDNING TIL ALLE

Centrene bliver i stigende omfang tilskyndet til at anvende ressourcer på de unge, som har behov for det. Men man ved ikke nødvendigvis hvilke unge, der får problemer, og god vejledning kræver ofte nære relationer mellem vejlederen og den unge. Derfor bør vejledningen optimalt set være for alle. En praktisk måde at tilbyde vejledning til alle er, foruden et godt samarbejde med skoler og kommuner, at arbejde med en kombination af kollektiv-/gruppevejledning og individuelle samtaler og forløb. De mere intensive individuelle forløb forbeholdes således de, som har behov for en ekstra vejledningsindsats.

BRUG GRUPPEVEJLEDNING TIL AT SÆTTE DE UNGES INDSIGTER OM HINANDEN I SPIL

Brugen af gruppevejledning skal ikke blot reducere de unge til et publikum for vejlederens enetale, selvom visse dele af vejledningsindsatsen sagtens kan foregå sådan. Det er ifølge flere af vejlederne i denne undersøgelse vigtigt at sætte de unge i spil, og i særdeleshed kan deres indsigt i hinandens styrker og svagheder være med til at højne kvaliteten af vejledningen.

VEJLEDNING FOR ALLE?

Overalt på de danske UU-centre er man i færd med at omstille sig til en virkelighed, som er præget dels af et stigende fokus på de 15-17-årige som resultat af implementeringen af ungepakkerne, og dels et udbredt behov for at spare på kommunale midler. Når de danske kommuner er tvunget til at gå udgifterne igennem med en tættekam, er det svært at undgå, at udgifterne til vejledning kommer under luppen. Logikken er, at ved kun at tilbyde vejledning til de unge, som i særlig grad har behov for det, kan man frigøre ressourcer til andre opgaver. Dog er denne prioritering ikke kun et udtryk for en økonomisk kalkule foretaget af den enkelte kommune, men en fastsat politisk målsætning jf. nedenstående bekendtgørelse.

Vejledningen skal differentieres i omfang, aktiviteter og redskaber så den i særlig grad målrettes unge, som uden en særlig vejledningsindsats har eller vil få vanskeligheder ved at vælge, påbegynde eller gennemføre en uddannelse eller vælge et erhverv.

Bekendtgørelse 873, § 4 stk. 2

Dette kan på overfladen virke som et sundt økonomisk rationale, men ifølge flere af lederne og vejlederne i undersøgelsen skal man være varsom med at skære for dybt i den brede vejledningsindsats. For ifølge dem er en prioritering af de mest vejledningstrængende unge ofte afhængig af en bred vejledningsindsats, som bl.a. kan gøre vejlederne i stand til at identificere de unge, som har behov for en ekstra indsats samt at kunne give disse en bedre vejledning. Dog falder prioriteringsbehovet ikke for døve ører hos lederne af UU-centrene, og denne undersøgelse viser også, at de allerede i dag arbejder med en prioritering af vejledningsindsatsen.

For det første betyder UU-centrenes fokus på de 15-17-årige, at man flere steder må flytte ressourcer fra andre vejledningsopgaver, hvilket bl.a. lægger pres på grundskolevejledningen.

Det er meget synligt, at vi har flyttet ressourcer fra skoleområdet over på ungeområdet på grund af Ungepakkerne og den ændrede prioritering. Det er de ikke glade for på skoleområdet, og vi har nok heller ikke set det sidste endnu.

UU-leder

En anden prioritering er af mere generel karakter, hvor man skal forsøge at bruge ressourcerne på de unge, som har mest behov for vejledning. De deltagende centre har en række forskellige strategier for, hvorledes man kan prioritere vejledningsindsatsen, men den typiske model indebærer en kombination af kollektive og individuelle forløb i grundskolevejledningen. De kollektive forløb kan frigøre ressourcer, som derefter kan anvendes på de unge, som har behov for mere intensive forløb.

Kollektive vejledningsforløb er dog ikke kun et spørgsmål om at spare ressourcer, da denne vejledningsform har nogle særlige fordele i forhold til de individuelle samtaler. Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) pointerede da også i 2007, at de danske UU-centre i højere grad burde benytte sig af kollektiv vejledning, da den "engagerer effektivt de unge i dialog med andre unge om deres uddannelsesvalg"⁴. Dette er naturligvis under forudsætning af, at forløbet understøtter dialog, og at der ikke blot er tale om, at man reducerer eleverne til et publikum.

⁴ Danmarks Evalueringsinstitut(EVA). (2007). s. 43.

De unge lærer af hinandens historier. "Du kan også godt gøre det der Benny. Det er du bare så god til". Og det vidste Benny måske ikke en gang, at han var. Men han får det at vide og opdager nogle nye sider af sig selv. De unge kender jo hinanden måske endnu bedre end klasselærer og vejleder.

Frede Jakobsen – vejleder (UU Vendsyssel)

PRIORITERING KRÆVER OVERBLIK

Prioriteringen af vejledningsindsatsen er ifølge UU-lederne i undersøgelsen afhængig af et klart billede af, hvilke udfordringer man har i lokalområdet, og hvad der karakteriserer de unge, som centret har ansvar for.

En måde at skabe og vedligeholde et overblik over områdets unge er gennem databaser og it-systemer som tilmed kan lette centrene for administrative byrder. Ude på centrene mødte vi en stor entusiasme for at udnytte de ressourcer, som disse systemer kan udgøre i tilrettelæggelsen af vejledningsarbejdet, og en lige så stor entusiasme for selv at udvikle databaser og statistiske oversigter. Centrene havde typisk en vejleder som var ansvarlig for indsamling og vedligeholdelse af data om centrets arbejde og unge, mens andre havde ansat en medarbejder til specifikt at løfte denne opgave.

Der var også forskel i brugen af det statistiske beredskab, hvor flere gør som i Aabenraa, hvor statistikkerne lægges frem på interne møder, så vejlederne kan se hvor mange, og hvilke unge, der p.t. er uden for uddannelsessystemet. Denne erkendelse betyder, at man hurtigt kan udvikle en handlingsplan i samarbejde med andre vejledere og med centrets netværk. Andre gør som i Køge, hvor man også

bruger det til at kommunikere til samarbejdspartnere i netværket omkring, hvilke udfordringer lokalområdet har med sine unge. I vores interview med både ledere og vejledere er vi gentagne gange stødt på udsagnet om, at UU-centrene har et særligt indblik i de unge i lokalområdet, og at denne indsigt i høj grad kan anvendes af andre i UU-centrenes netværk. Netværket fremhæves dog også ofte som en central kilde til yderligere indsigter om de unge.

E-VEJLEDNING SOM SUPPLEMENT

Et relativt nyt værktøj til UU-centrene blev søsat i januar 2011 i form af E-vejledningen, som har til opgave at tilbyde vejledning om valg af ungdomsuddannelse, videregående uddannelse og efter- og videreuddannelse. Gennem mail, telefon, chat eller SMS kan de unge få kontakt til vejledere, som kan hjælpe dem med at afklare spørgsmål og muligheder. Generelt er vejlederne positive overfor de muligheder, der ligger i E-vejledningen, da den kan aflaste vejlederne i forhold til henvendelser af mindre eller teknisk karakter, som fx. ansøgningsfrister og lignende. Samtidig gør E-vejledningen det muligt for de unge at søge hjælpen, når de har behov for det og på deres egne præmisser. Vi har dog også set en tendens til, at E-vejledningen bliver opfattet som en potentiel trussel mod UU-vejledernes brede kontakt til de unge i deres område.

E-vejledningen skal ikke erstatte de gode relationer – dem skal vi holde fast i.

UU-leder

I det følgende afsnit ser vi på, hvorfor flere vejledere peger på betydningen af relationen mellem UU-vejlederen og den unge.

I UU VENDSYSSEL KØRER DE UNGE BÅDE FOR GRØNT, GULT OG RØDT

I UU Vendsyssel har man valgt at differentiere vejledningsindsatsen mellem tre spor, som har tre niveauer af intensitet. De fleste unge vil kunne nøjes med at følge det grønne spor, men de unge, som UU-vejlederen og klasselæreren vurderer som værende uafklarede, kan få behov for at følge det gule spor som tilbyder ekstra introkurser, brobygningsforløb, erhvervspraktik samt individuelle vejledningssamtaler. Elever som kommer ind på det røde spor har ofte behov for en meget intensiv indsats, som ofte har til opgave at holde de unge motiveret til at gennemføre folkeskolen, så de overhovedet får muligheden for at tage en ungdomsuddannelse.

DET GRØNNE SPOR

- Forældremøder
- Introkurser og brobygning til alle i 8. og 9. klasse
- Klasseoplæg om uddannelsessystemet
- Udarbejdelse af uddannelsesplan
- Skole/hjem-samtaler

DET GULE SPOR

- Individuelle vejledningssamtaler
- Ekstra introkurser og brobygningsforløb
- Erhvervspraktik
- Individuelle vejledningssamtaler

DET RØDE SPOR

- Opfyldelse af undervisningspligten ved erhvervs-mæssig beskæftigelse m.m. jf. § 33, stk. 3-7 i folkeskoleloven
- Mentor
- Individuelle vejledningssamtaler, inddragelse af forældrene
- Job med uddannelsesperspektiv

I KØGETJEKKER MAN DE UNGE UD

I UUV Køge Bugt har man, som følge af det fortsatte behov for at prioritere ungeindsatsen, ansat to screenere, som hjælper med at afdække, hvilke unge der har behov for en vejledningsindsats. Da centeret har ansvaret for ca. 12.000 unge, som er færdige med grundskolen, er det vigtigt, at man bruger ressourcerne, hvor der er behov for det. Screeningen foregår bl.a. ved, at de unges bevægelser i beskæftigelses- og uddannelsessystemet registreres i systemet "UVvej", hvorigennem screenerne kan sortere de unge i forhold til mulige vejledningsbehov. Screenere bruges fx også i tilfælde, hvor unge flytter til kommunen, hvor de ofte tager telefonisk kontakt og vurderer, om der er brug for en aftale med en vejleder.

De tager den første opringning til den unge, for måske er der slet ikke noget problem. Det er meget mere effektivt, end at vejlederne sidder og foretager de her opkald. For det er jo ikke alle unges bevægelser, der behøver en vejleder.

Mark Jensen – leder (UUV Køge Bugt)

I UUV Køge Bugt har man mærket de positive effekter af screeningen, og centeret har kun i fem ud af 200 henvendelser overskredet tidsgrænsen på de max fem dage inden den unge omfattet af ungepakken kontaktes, og 30 dage inden et tilbud til den unge foreligger.

Vejlederne har helt klart mere tid i dagligdagen til at gøre de ting, de er bedst til.

Mark Jensen – leder (UUV Køge Bugt)

Disse screenere falder ind i kategorien administration, og netop den kategori er ofte det første, der foreslås at spare på. Dog har Mark Jensen følgende anke til administrative besparelser:

Nogle siger, at man bør spare på administrationen, men hvad pokker hjælper det, hvis man lægger en masse administrativt over på nogle meget dyrere vejledere?

Mark Jensen – leder (UUV Køge Bugt)

DE UNGE SKAL PÅ RUNDTUR I VENDSYSSEL

I UU Vendsyssel lægger man vægt på vigtigheden af brede afklaringsforløb for alle eleverne i 8. og 9. klasse. I 8. klasse skal alle elever på introkursus i fem dage. Man har valgt at strukturere det sådan, at eleverne skal to dage på en EUD og en dag på hvert af de tre gymnasier (stx, hhx og htx). Forældrefordomme og egne fordomme kan udfordres ved at sende dem ud og se det hele selv. Desuden er det også værd at bemærke at de tre gymnasiale retninger er ligestillede, det har i Vendsyssel gjort, at de andre gymnasiale retninger end stx er vokset.

For 9. klasse eleverne har man gjort brobygning obligatorisk for alle, det fremhæver UU-leder Niels Christian Andersen,

som et tiltag de har haft stor succes med. Ifølge lovgivningen er der i 9. klasse kun pligt til at udbyde brobygning i tilfælde, hvor eleverne er uafklarede om uddannelsesvalget efter 9. klasse. Men troen på, at man gennem brobygning kan øge valgkompetencen hos de unge, har gjort, at man har gjort det obligatorisk.

De skal være klar over, hvad de vælger, deres valg skal ske på et mere oplyst grundlag. Alle skal have lov at prøve deres valg af.

Frede Jakobsen – vejleder (UU Vendsyssel)

RELATIONERNE TIL DE UNGE ER VIGTIGE

En vejledningssituation kan være en udfordring for nogle unge, da det kan være en grænseoverskridende oplevelse at tale om deres inderste ønsker og ambitioner for deres fremtid. Betydningen af gode relationer mellem vejlederen og den unge er blevet fremhævet i flere forskningsprojekter, bl.a. har en undersøgelse blandt unge i et yderkantsområde udført af Center for Ungdomsforskning påvist, at "det betyder rigtig meget for de unge at kende deres vejleder og være på venskabelig fod. Det er afgørende for de unge, at de føler sig genkendt, når de møder deres vejleder"⁵. De fleste af de deltagende vejledere i denne undersøgelse peger da også på relationerne til de unge som værende forudsætningen for, at man kan give en vejledning, som er vedkommende for den unge, og som udfordrer dem, hvor der behov for det. Nogle unge skal have et skub engang imellem, og en god relation giver en bedre forståelse for, hvor langt man kan gå.

I og med at vejlederne i dag dækker over et større antal elever i grundskolen, og at indsatsen i stigende grad fokuserer på de svageste, er det dog blevet en betydelig udfordring at etablere en fortrolig relation til alle de unge. Det betyder bl.a., at vejlederne bliver mere afhængige af centrets netværk i vurderingen af de unge og i tilrettelæggelsen af vejledningsarbejdet.

Et eksempel er grundskolens stigende betydning for UU-centrets relationer til de unge.

I de gamle dage før 2004, der havde man jo en skolevejleder på hver skole, som var en del af undervisningen, som hørte alt og var med i alle frikvarterer. I dag, hvor de har måske en 3-4 skoler, der kender de jo ikke børnene i forvejen. Så skolerne har et individuelt kendskab til eleverne, og dermed det nære og individuelle. Så vi må jo stole på skolerne.

Svend Otto Jensen – leder (UU Aabenraa)

Foruden grundskolens kendskab til de unge, har den også en anden central rolle at spille i forhold til UU-centret. Næmlig at grundskolen er det forum, hvor de unge for første gang stifter bekendtskab med UU-vejlederen. På UU-centrene lægger man derfor stor vægt på at etablere et godt vejledningsforløb forholdsvis tidligt i grundskolen. Indsatsen er primært rettet mod eleverne, men betydningen af lærernes og forældrenes forhold til UU-vejlederen fremhæves af flere ledere og vejledere.

At man har fokus på forældrene skyldes bl.a., at forældrene har en enorm betydning for de unges valg af uddannelse, og at man flere steder ønsker, at forældrene ser UU-vejlederen som en ressourceperson, som kan kontaktes, hvis deres barn får problemer med deres valgte uddannelse eller lignende. Dette muliggør, at man kan gribe ind på et tidligt tidspunkt og måske forhindre et fremtidigt frafald. Et eksempel på dette er UU Thy, hvor man er begyndt at få væsentlig flere henvendelser fra forældre, efter at man er begyndt at gøre en større indsats for at gøre opmærksom på sig selv til forældremøder for de ældste klasser i grundskolen.

Typisk præsenterer vejlederen sig selv og sin funktion omkring 7. klasse ved forældremøder og andre relevante begivenheder. Især pointeres det, at det er enormt positivt, hvis man kan anspore til en kvalificeret dialog om den unges fremtids- og uddannelsesplaner i hjemmet.

Det er rigtig vigtigt at have forældrene med. Nogle forældre tror, det er ligesom dengang, de selv gik ud af skolen. Så det er vigtigt, at også de bliver informeret om, hvilke muligheder deres unge står overfor – hvad indebærer det at gå dér og dér? Det er vigtigt, at de har hørt nogle af de samme ting som deres unge mennesker, så de kan tage en fornuftig snak om det derhjemme.

Kirsten Bisbjerg – vejleder (UU Aabenraa)

⁵ Katznelson, Noemi og Mette Lykke Nielsen. (2009). s. 31.

Hensynet til økonomien har dog flere steder sat forældre-samarbejdet under pres. Eksempelvis i Aabenraa, hvor man længe har haft stor succes med udskolingssamtaler med forældredeltagelse for alle elever.

Jeg har været nødt til at sige til mine folk, at vi ikke længere har så meget tid til forældresamarbejde, som vi har haft, også omkring unge som skal på gymnasiale uddannelser. Det er bekymrende, da de samtaler, vi har med forældrene, giver en kontakt, som gør, at de føler, at de kan henvende sig til os senere, hvis det viser sig at den unges uddannelse ikke helt går som planlagt.

Svend Otto Jensen – leder (UU Aabenraa)

Det er dog ikke kun grundskolen, som har fået en større betydning for UU-centrenes relationer til de unge. En række andre organisationer og institutioner giver UU-centret et indblik i de unge i deres lokalområde, og ifølge flere af vejlederne er samarbejdet med disse aktører en stor hjælp i vejledningsarbejdet.

Et eksempel er ungdomsskolen, som man i Herning bruger som samarbejdspartner i vejledningsarbejdet. Dels kan ungdomsskolen bidrage med indsigt i de unges udfordringer, og dels kan UU-vejlederen bidrage med arrangementer og undervisning til ungdomsskolens brugere. Samarbejdet betyder også, at man får mulighed for at gennemføre mere uformelle vejledningssamtaler i rammer, som er trygge for de unge.

I HERNING HÆNGER MAN UD MED DE UNGE

I Herning har en vejleder gennem snart tre år samarbejdet tæt med den lokale ungdomsskole og dennes leder. Samarbejdet baserer sig på et ugentligt møde, hvor der trækkes på ungdomsskolens kendskab til de unge, foruden det er vejlederen også tilknyttet som underviser på et hold i ungdomsskolen. Vejlederen plejer også, efter endt undervisning, at gå forbi klubben for at hilse på de unge i lidt andre rammer.

Jeg kan godt anbefale, at man engagerer sig lidt i ungdomsskolemiljøet, fordi det er der, de unge er, det er en god måde at opbygge relationer til de unge på. Noget af det vigtigste i det her arbejde er relationer.

Ole Todbjerg Bertelsen – vejleder (UU Herning)

Ydermere er der planer om fra næste år at lave en fyraftenscafe for de unge, der er begyndt på en ungdomsuddannelse. Tanken er, at de unge kan komme forbi og snakke om løst og fast med vejlederen og andre, der også lige er begyndt. På den måde kan man forhåbentligt fange nogle af de frafaldstruede unge i god tid.

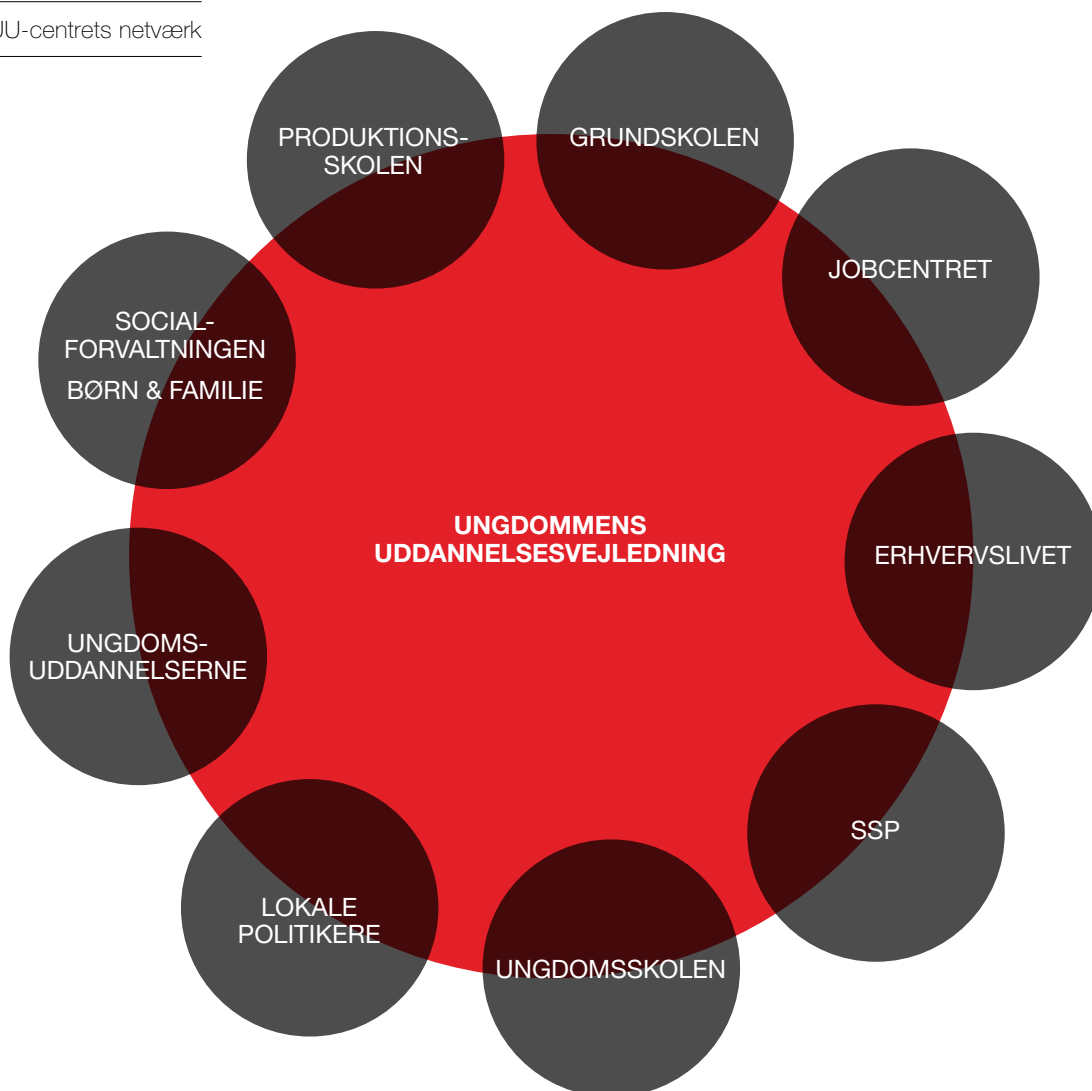
SAMARBEJDE I NETVÆRKET GIVER RESULTATER

Som nævnt tidligere er samarbejdet mellem de forskellige organisationer, der arbejder med de unge essentielt, hvis man skal sikre en fokuseret og vedkommende indsats i forhold til de unge. Vigtigheden af samarbejdet understreges af, at mange af nutidens unge stifter bekendtskab med et væld af offentlige og private aktører, som alle har en interesse i deres livsførelse og valg af beskæftigelse. Grundskolen giver mange unge deres første oplevelse af de muligheder, samfundet har at byde på samt de udfordringer, der kan være forbundet med at finde sin rette hylde. For mange unge kan forskellige udfordringer i løbet af årene i grundskolealderen betyde, at de stifter bekendtskab med andre kommunale instanser som fx kommunens Børn og Familie afdeling eller SSP-repræsentanter. Ligeledes kan unge menneskers første

møde med arbejdsmarkedet foregå i det lokale jobcenter eller direkte i en privat virksomhed. De fleste unge starter dog direkte på en ungdomsuddannelse efter folkeskolen, hvor de således kommer i kontakt med en ny organisation med nye mennesker, forventninger og udfordringer.

Det er positivt, at de unge har alle disse muligheder for støtte, vejledning og udvikling, men med så mange forskellige kontaktflader med offentlige systemer, så er der en reel risiko for, at de unge og deres familie oplever en meget fragmenteret kommunikation med modstridende budskaber på tværs af forskellige offentlige aktører. En UU-leder giver følgende eksempel:

FIGUR 1: UU-centrets netværk

Vi har et eksempel med en dreng, hvor det er hele hjemmet, der er problemer med. Han har tre andre søskende, som alle har deres sagsbehandler. Så det hjem har fire forskellige sagsbehandlere. Det gør det meget vanskeligt at samarbejde med familien, da der jo kun burde være én sagsbehandler og én UU-vejleder.

UU-leder

DER SKAL LØFTES I FLOK

En succesfuld vejledningsindsats er ifølge de deltagende UU-centre helt afhængig af, at de forskellige aktører kan samarbejde og løfte i flok. Vi har gennem vores informanter set mange forskellige eksempler på både formelle og uformelle samarbejdsaftaler og møder, hvor op til flere aktører sidder samlet om bordet for hurtigt og fleksibelt at kunne træffe beslutninger helt ned på CPR-niveau.

En altoverskyggende indsigt fra undersøgelsen er, at når samarbejdet er etableret, og når det fungerer, har det en meget positiv effekt på centrets muligheder for at vejlede og hjælpe de unge mennesker i deres område.

Nedenfor har vi listet de mange forskellige potentielle samarbejdspartnere UU har og giver et par eksempler på, hvordan samarbejdet kan finde sted.

RELEVANTE SAMARBEJDSPARTNERE

GRUNDSKOLEN

Samarbejdet med grundskolen er et af UU-centrenes vigtigste samarbejdsflader, det er her de unge stifter bekendtskab med vejlederne for første gang. Vejlederne er meget afhængige af et godt samarbejde med skolen og lærerne især i forhold til at identificere den del af de unge, som har behov for en ekstra vejledningsindsats. Desuden er det også i forbindelse med UEA-orienteringen pålagt, at UU skal bistå skolerne i undervisningen.

”Et meget nært samspil med grundskolerne er essentielt.” Svend Otto Jensen – leder (UU Aabenraa)

JOBCENTRET

Vigtigheden af et frugtbart samarbejde mellem UU-centret og jobcentret understreges af det faktum, at 95 pct. af jobcentrene og UU-centrene i forskelligt omfang samarbejder om de 15-17-årige⁶. Jobcentret

har da også generelt været fremhævet som en essentiel del af arbejdet med de unge, som ikke er under uddannelse. Samarbejdet kan være baseret på alt fra deling af viden og erfaringer med de unge til samarbejde om virksomhedspraktikker og lignende.

BØRN OG FAMILIE

I nogle tilfælde er vejledning ikke tilstrækkeligt. Der er mange unge, som har behov for en indsats, som ligger uden for UU-centrets kompetencer og ressourcer. Den kommunale forvaltning har mulighed for at igangsætte særlige tilbud til de unge og deres familie, hvis der er behov for det. Samarbejdet med Børn og Familie skal skabe samspil i de indsatser, man sætter i gang med den unge, og sikre at man skaber et socialt sikkert fundament for den unge, der muliggør, at de kan gennemføre en ungdomsuddannelse.

Et uddannelsesmæssigt problem har ofte rod i det sociale. Det er vigtigt, at de (red. Børn og Familie) kan gå ind med støtte eller en kontaktperson.

Morten Bach Andersen – vejleder (UU Thy)

ERHVERVSLIVET

Det lokale erhvervsliv spiller en vigtig rolle i mange unges uddannelsesforløb gennem eksempelvis praktikforløb. I de tilfælde, hvor man har med unge med særlige udfordringer at gøre, er det en hjælp at have virksomheder, som er villige til at udvide en øget grad af fleksibilitet i forhold til den unge. Der kan fx være tale om, at den unge har brug for en længere indkøringsperiode på arbejdspladsen, end hvad man normalt ville forvente.

PRODUKTIONSSKOLERNE

De unge, som i første omgang tilfalder produktionsskolerne, er de unge, der ikke umiddelbart har forudsætninger for at begynde en ungdomsuddannelse. Derfor er det meget oplagt, at UU gennem den unges ophold på produktionsskolen er i en gensidig tæt og kontinuerlig dialog. I forhold til ungdomsuddannelserne er der her i højere grad tale om et samarbejde, hvor fokus er på den enkelte unge og dennes muligheder for fremtidig beskæftigelse i enten uddannelse eller job.

UNGDOMSUDDANNELSERNE

Ungdomsuddannelserne spiller en vigtig rolle i forhold til UU-centret, da begge parter har en masse at tilbyde hinanden, og en samlet indsats kan udgøre forskellen mellem endnu et frafald, og en gennemført

⁶ Hansen, Anette, Jakob Rom Johansen og Anne Friis Johansen. (2011). s. 8.

ungdomsuddannelse. Samarbejdet kan handle om effektiv videndeling om frafaldne eller frafaldstruede unge, overlevelsesamtaler om hvilke elever ungdomsuddannelserne skal være særlig opmærksomme på. Desuden er det også yderst relevant at have et veludviklet samarbejde omkring introkurser og brobygningsforløb.

De forstår godt ude på ungdomsinstitutionerne, at de har brug for os, ligesom vi har brug for dem.

Christian Rasmussen – souschef (UU Aabenraa)

SSP

SSP er et lokalt samarbejde i de enkelte kommuner mellem Skole, Socialforvaltning og Politi, hvis mål er at forebygge kriminalitet blandt børn og unge. SSP's indsats varierer over alt fra en generel til en specifik og individorienteret indsats. Specielt i forhold til de individorienterede dialoger i SSP-netværket, har UU en rolle at spille. I forhold til forskellige former for kriminalitet og misbrug skal der tit en længerevarende handlingsplan til for at få de unge tilbage på rette spor, og netop her er det essentielt, at UU har et godt samarbejde med SSP-netværket, så der kan tænkes uddannelse eller anden form for beskæftigelse ind i indsatsen. Blandt vores informanter har vi set, at UU nogle steder sad fast med rundt om bordet i forbindelse med SSP-møder.

UNGDOMSSKOLEN

Samarbejde mellem UU og ungdomsskolen kan have flere spor eller flere formål. For det første tilbyder ungdomsskolen de fleste steder faglig supplering og heltidsundervisning, således at det er muligt at skabe fleksible forløb for unge, der f.eks. ikke har gennemført grundskolen. Her er det vigtigt at have en kontinuerlig dialog med ungdomsskolen om de unge, man sluser ind i sådanne forløb. For det andet har ungdomsskolen også funktion af at være et socialt mødested for de unge i deres fritid, hvad enten det er i klub, til knallertlære eller anden undervisning, er det en god mulighed for vejlederne at kigge med om bag facaderne og måske få en endnu bedre kontakt til grupper af udsatte unge og de pædagoger eller undervisere, som har med dem at gøre.

LOKALE POLITIKERE

De lokale politikere fastsætter mange af de rammer UU-centrene skal agere inden for, og dette gør dem til vigtige samarbejdspartnere for UU-centrene. I de kvalitative interviews er vi gentagne gange stødt på udsagnet om, at især samarbejdet på tværs af organisationer og institutioner kræver politisk lederskab og retning. Desuden er mod og villighed hos de lokale politikere også essentielt, når man i UU ønsker at sætte nye projekter eller prøve forskellige alternative løsninger af.

FRUGTERNE AF SAMARBEJDET

Samarbejde på tværs af organisationer kan være med til at udvikle indsatsen i forhold til de unge, og det kan eksempelvis betyde, at unge, som ellers ikke ville have fået den

fornødne hjælp, pludselig bliver kendt på tværs af det kommunale system.

Tværgående samarbejdsforaer betyder, at der dukker unge op, vi ikke har kendt før. I forbindelse med etableringen af STU (red. særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse) regnede man med, at det henvendte sig til ca. to pct., men der dukkede rigtig mange unge op, som, vi ikke anede, var der. Pludselig væltede de op af alle mulige huller. Så er det man spørger de andre kommunale aktører, hvor de unge har været henne?

UU-leder

I forbindelse med denne undersøgelse har vi set talrige eksempler på samarbejde med ungdomsuddannelserne, og en af de samarbejds muligheder, som flere benytter sig af, er kursusaktiviteter for lærerne på institutionerne. Disse kurser kan fokusere på en lang række forskellige ting som eksempelvis betydningen af ADHD i undervisningssituationen.

I forhold til erhvervsskolerne har vi holdt adskillige kursusrækker sammen med faglærerne fra teknisk skole. Lærerne derude fik øjnene op for nogle ting, fx hvad ADHD er, og hvorfor de her knægte opfører sig sådan. Det fik de pludselig svar på.

Niels Christian Andersen – leder (UU Vendsyssel)

SAMARBEJDET KOMMER IKKE AF SIG SELV

Et frugtbart samarbejde er noget, som skal kultiveres og forankres i det daglige arbejde og i de langsigtede strategier. De centre, som deltager i undersøgelsen, har alle lagt stor vægt på betydningen af deres netværk af samarbejdspartnere i udførelsen af deres arbejde.

Dog er det ikke altid smertefrit at etablere fælles arbejds gange og samarbejdsrelationer på tværs af interne kommunale skel. Flere centre peger på, at der især i de tidlige faser af samarbejdet har været vanskeligheder forbundet med at samarbejde på tværs af eksempelvis Jobcentret, Børn og Familie afdelingen og UU-centret.

Inden vi flyttede sammen med Jobcentret og Børn og Familie, så kunne man godt høre vejlederne gå og brokke sig over de andre, og de sagde garanteret det samme om os. Sådan var det også i starten af samarbejdet, men når man har været dør om dør i halvandet år, så kan man ikke være sur på dem på samme måde, for man får en forståelse for, hvor barskt de har det. Folk kommer til dem (red. Børn og Familie), når det virkelig brænder på.

Svend Otto Jensen – leder (UU Aabenraa)

Det er desuden ikke kun i etableringsfasen, at samarbejdet stiller krav til alle parter. Også i det daglige kræver et frugtbart samarbejde, at UU-centret kan omstille sig til en række forskellige udfordringer alt efter, hvilken samarbejdspartner der er tale om.

Vi skal være fleksible, og vi skal være diplomater. Vi kunne jo godt gå ud og slå folk oven i hovedet, fordi vi har læst bekendtgørelsen meget grundigt. Men det opnår vi jo ikke noget godt ved.

Svend Otto Jensen – leder (UU Aabenraa)

UNDER SAMMETAG OG I SAMME BÅD I AABENRAA

I Aabenraa kommune anerkendte man i 2009, at samfundets indsats overfor de unge alt for ofte var tilpasset systemet, og at hjælpen langt hen ad vejen var bestemt af de unges bopæl, alder og ikke mindst økonomiske og lovgivningsmæssige rammer. Dette fik kommunen til at sætte gang i en tværfaglig ungeindsats, så man i højere grad kunne tage udgangspunkt i de unges behov.

I praksis betød det, at medarbejdere, der tidligere arbejdede i forskellige bygninger og forvaltninger i kommunen med rådgivning og sagsbehandling for Aabenraas unge, blev samlet under samme tag.

Denne fysiske samling af ungeindsatsen har betydet, at man langt hurtigere kan få afklaret relevante tilbud til de unge, og at de forskellige organisationer har fået en betydelig indsigt i hinandens arbejdsgange og udfordringer.

Den største succes, ved at vi er blevet "tvunget" sammen i Ungeindsatsen, er, at vi har fået et personligt kendskab til hinandens områder, og at vi ikke bare kan sige, at det er de andres skyld.

Kirsten Bisbjerg – vejleder (UU Aabenraa)

VEJLEDERE FRA UU LILLEBÆLT FLYTTER IND PÅ UNGDOMS- UDDANNELSERNE

På UU Lillebælt krydser man grænsen mellem den traditionelle overgangsvejledning, som UU står for, og fastholdelsesvejledningen, som ungdomsuddannelserne tager sig af. Det har resulteret i, at man fra UUs side har flyttet en del ressourcer ud på ungdomsuddannelserne, fx med bemanding ved uddannelsesstart, hvor der skal tages særlig hånd om de frafaldstruede unge i den skrøbelige startfase. Desuden har man fra UU's side vurderet alle afgangselever, for derefter at holde overleveringssamtaler om de frafaldstruede med ungdomsuddannelsernes fastholdelsesvejledere.

Det er vigtigt, at ungdomsuddannelserne rækker ud efter de unge og ser på, hvordan de bedst muligt kan modtage den enkelte frafaldstruede unge og få dem godt i gang.

Anders Ladegaard – leder (UU Lillebælt)

UU kan i høj grad bidrage til ungdomsuddannelsernes fastholdelsesstrategi både ved brug af UU's store netværk til eksempelvis kommunale aktører og med et forudgående personligt kendskab til de unge, således at man kan fokusere indsatsen. Ydermere har UU Lillebælt også forhåbninger om at kunne lære af ungdomsuddannelsernes fastholdelsesværktøjer og trække noget af det med ned i grundskolevejledningen.

Det forventede afkast er, at vi bliver bedre til at se, hvad der foregår på ungdomsuddannelserne, vi vil få et fælles fodslag med dem. Vi vil få en større forståelse for, hvad uddannelsesparathed er for noget. Vi vil få en bedre overlevering, fordi vi er mere skarpe på, hvad det er, de overleveres til.

Anders Ladegaard – leder (UU Lillebælt)

PROCESSERNE SKAL UDVIKLES I NETVÆRKET

De danske UU-centre er som nævnt karakteriseret ved, at de nærmest altid har været i en udviklingsfase, og at der konstant findes på nye måder at forbedre vejledningsarbejdet og organiseringen af centerets kræfter. Udviklingen har ofte rod i ændringer i rammebetingelser eller lovgivningen, men man er i stigende grad fokuseret på at udvikle og nytænke processerne i de virksomhedsområder, man deler med andre aktører, sågar også iværksætte helt nye innovative tiltag på baggrund af input fra netværket.

UU-centret som organisation må betragtes, ikke indenfor dets fysiske ramme, dets ansatte eller i det hele taget dets formelle afgrænsning, men som et virksomhedsområde, der er i berøring med mange forskellige instanser, uddannelsesinstitutioner såvel som kommunale og private aktører. Det er derfor naturligt, at udviklingsarbejdet sker indenfor en mere utraditionel forståelse af organisationen, en mere organisk og flydende forståelse af grænserne mellem de forskellige instanser; grænser, der hele tiden ændrer sig og udfolder sig på nye måder i takt med forskellige arbejdsopgaver.

Det vil altså sige, at udviklingsarbejdet i en organisation som et UU-center i meget stor grad også berører centrets eksterne relationer. Mange af samarbejdsaftalerne er ikke formaliseret, så det er relationer, der skal etableres, plejes og udvikles lige så vel som de interne relationer og arbejdsopgaver. Det skal ikke forstås således, at det er et must at indgå formelle samarbejdsaftaler med alle de parter, som omgås UU-centret, men snarere, at når man vil udvikle organisationen, bør dette ske ved i høj grad at involvere eksterne parter. Man skal altså ikke stille spørgsmålet, hvad er *dit* arbejdsområde, og hvad er *mit*, men derimod sammen med de eksterne parter definere og udvikle: Hvad er vores samarbejdsområde? Hvor og hvordan kan vi samarbejde? Hvordan optimerer vi de processer, vi begge er involveret i? Hvordan kan vi videreudvikle processerne?

Som vi har illustreret i figur 1, er der en række overlap i interesse- og ansvarsområder mellem UU-centret og dets

netværk. Det er i disse områder, at udviklingen med fordel kan tage udgangspunkt i en fælles forståelse af udfordringerne. At forstå sin egen organisation og udviklingen af denne som en proces afgrænset fra omverdenen er problematisk, da mange funktioner i vejledningen kræver involvering af eksterne parter. At udvikle praksisser baseret på interne forestillinger om omverdenens måde at fungere på kan resultere i dysfunktionelle samarbejdsrelationer. En UU-leder henviser i sit interview til en sag, hvor tovtrækkeri mellem UU-centret og Børn & Familie endte på kommunaldirektørens bord. Man kunne simpelthen ikke blive enige om, hvor grænserne gik mellem de forskellige arbejdsopgaver, og hvem der skulle tage sig af hvad.

Vi har dog også set flere gode eksempler på, hvordan man er begyndt at udvikle UU-centrenes virksomhedsområde. Eksempelvis har man i UU Herning i samarbejde med fodboldklubben FC Midtjylland etableret projektet "På Banen", som trækker på klubbens lokale sponsornetværk for at skaffe praktikpladser til de unge. Det er et projekt, der har haft stor succes med, virksomhederne har været begejstret for samarbejdet, og efterhånden har de skaffet praktikpladser til en hel del unge.

Et andet godt eksempel på udvikling af nye tiltag, der er udviklet af UU i samarbejde med netværket, er virksomhedspraktik-ordningen i Aabenraa. Ordningen er udviklet i samarbejde med jobcentret, og der sidder helt konkret én fra hver organisation sammen og arbejder på det fælles projekt. Dette samarbejde har i maj måned 2011 modtaget 600.000 kr. i støtte fra Den Nationale Ungeenhed til oprettelse af et virksomhedscenter. Centret kommer til at bestå af et netværk af virksomheder, som hver har plads til at have 1-2 unge i praktik ad gangen. Ud over virksomhedspraktikken er der i virksomhedscentret afsat tid til fælles aktiviteter for de unge såsom besøg på uddannelsesinstitutioner og virksomheder, brobygning og undervisning i emner som selvværd, personlig fremtræden, kost og motion m.m.

Sågar findes der også eksempler på, at UU-centret i samarbejde med eksterne parter udvikler den produktportefølje, som centret tilbyder. Fx er UUV Køge Bugt i samarbejde med jobcentret begyndt som privat aktør at udbyde afklaringskurser for ledige unge i projektet "Unge krydser grænser" eller UXG. Projektet har givet de tilknyttede vejledere mulighed for at komme endnu mere ind under huden på de unge, som har særlig brug for hjælp, samtidig med at jobcentret får en større indsigt i de unges arbejds- og uddannelsesparathed.

Disse eksempler på udvikling med andre aktører har ikke betydet, at UU-centrene er begyndt at fokusere andetsteds

end vejledning, som jo er kerneydelsen. Tværtimod betyder det ifølge centrene selv, at udviklingen i fællesskab med andre enten styrker den eksisterende vejledning, eller åbner for helt nye muligheder for vejledningsforløb, som ikke var til stede tidligere.

Vi har set gode eksempler på, at mødet mellem de forskellige instanser i høj grad producerer innovative og helhedsorienterede løsninger, da forskelligheden og de anderledes forudsætninger de møder hinanden med, tvinger dem til at tænke nyt og kreativt.

UU LILLEBÆLT INVESTERERTID I INNOVATION

I UU Lillebælt har man for at sætte gang i nytænkningen og kreativiteten hos medarbejderne valgt at omstrukturere medarbejdernes årsværk. Det er gjort således, at der i 80 pct. af deres tid er beskrevet, hvad de skal foretage sig, de sidste 20 pct. af medarbejdernes årsværk er i spil som en investering til udvikling af UU og den enkelte vejleders arbejde.

Det handler om at finde ud af, om vi kan gøre det, vi allerede gør endnu bedre. Vi skal udvikle og kigge kritisk på, hvad en UU-vejleders arbejde er. Det er ikke noget, der står stille, det er noget, der hele tiden skal være i udvikling.

Anders Ladegaard – leder (UU Lillebælt)

En undersøgelse blandt medarbejderne i UU Lillebælt viste, at der var bred enighed i medarbejderstaben om, at de var for dårlige til at afsætte tid til nytænkning og udvikling i organisationen. 80/20-modellen blev således oprettet som et svar på dette problem, det har så betydet, at al tid til kurser og konferencer for medarbejderne i det nærmeste stykke tid er inddraget, man vil prioritere tiden til at fokusere mere på den interne organisatoriske udvikling.

DE UNGE KRYDSE GRÆNSER I KØGE

"Unge krydser grænser" er et fire ugers vejlednings- og uddannelsesafklaringsforløb for unge fra 15 til 29 år udviklet i samarbejde mellem UU Køge Bugt og jobcentret. UU Køge Bugt udbyder, som privat aktør, aktiveringskurset til kommunerne i Greve, Køge, Solrød og Stevn. Forløbet indebærer, at de unge skal undersøge forskellige uddannelsesmuligheder og sparre med andre unge, der også har haft vanskeligt ved at finde den rette uddannelsesvej. Desuden bliver forløbene også brugt til at udarbejde uddannelsesplaner og skabeloner til jobansøgninger sammen med de tilknyttede vejledere.

"Vi har normalt de unge i vejledningssamtaler af ca. en times varighed, og der har vi fundet ud af, at vi ikke kommer nok ned i substansen. Vi har igennem dette forløb mulighed for at komme ind under huden på de unge og finde ud af, hvad det reelle problem er."

Mark Jensen – leder (UUV Køge Bugt)

UU Køge Bugt har leveret gode resultater med forløbet, således er halvdelen af de unge, der har deltaget kommet i gang med en uddannelse efterfølgende. Ydermere har forløbet produceret en masse information og materiale omkring de unge, som kommunernes jobcentre kan bruge i forhold til at arbejde videre med de unge.

HISTORIER FRA VEJLEDERNES HVERDAG

TILTRÆNGT SUCCES FUNDET I KØKKENET

En klasselærer henvendte sig om en pige, der ikke havde det så godt og følte sig dårligt tilpas i klassen. Hun var blevet mobbet gennem længere tid og var heller ikke synderligt godt begavet. Hun var kun midt i 8. klasse, og det var svært at se, hvordan hun skulle finde motivation og vilje til også at gennemføre 9. klasse. Klasselæreren kom derfor hen en dag for at høre, om jeg kunne finde på noget, hvis vi skulle gøre en indsats for at fastholde hende i uddannelsessystemet.

Jeg fik holdt en samtale med hende og fandt ud af, at hun var rigtig rigtig glad for at lave mad. Hun vil gerne være kok; kok var måske ikke lige det hun blev, men der kunne da på sigt sikkert findes en anden uddannelse inden for grundforløbet "Mad til mennesker".

Da man godt må benytte sig af små praktikker allerede i 8. klasse, foreslog jeg hende at tage en uge i et køkken et eller andet sted. Det skulle jo selvfølgelig være et sted, hvor de var klar til at tage imod en sådan forholdsvis svag pige, som ikke var i stand til at give så meget i starten, så produktions-skolen var et oplagt valg.

Jeg tog så med hende derud og viste hende stedet, og da hun kom derud, kunne hun godt se, at hun lidt lignede de andre, der var derude. Så hun takkede ja til at tage en uge derud i praktik i deres køkken. Da hun havde været derude i tre dage, ringede hun og spurgte, om hun måtte få lov at blive der en uge mere. Det vendte jeg lige med klasselæreren, og det var da klart, at det skulle hun da have lov til. Efter hun havde været der de første to uger, ringede pigens mor så, om pigen ikke godt kunne få lov at blive bare en uge mere. Der blev jeg nødt til at sige nej, hun skulle jo tilbage til skolen igen. Men hun fik i hvert fald 14 gode dage, der gjorde, at hun ikke var trist over at skulle fortsætte i 9. klasse. Da jeg mødte hende på gangen, efter hun havde været af sted, strålede hun, som hun ikke havde gjort i meget lang tid, hun havde simpelthen været så glad for at være af sted og fortalte stolt om de ting, hun havde lavet derude. Klasselæreren havde også bemærket en klar forvandling til det bedre. Det at give de unge nogle positive oplevelser i deres skoleforløb, det kunne altså virkelig ændre på nogle ting. Der er nu engang ikke noget værre end at være ked af at gå i skole.

Per Jepsen – vejleder (UU Aabenraa)

FRA COMPUTERSKÆRMEN PÅ DRENGEVÆRELSET TIL IT SUPPORTER

Jeg husker en meget genert fyr, som havde taget grundforløbet til it-supporter, og ikke havde haft held med at finde en læreplads. Han sagde aldrig et kvæk. Han var alt for genert til at gå ud og præsentere sig selv i et firma, så han skulle have en eller anden form for hjælp, hvis det skulle lade sig gøre for ham at finde en læreplads. Den generte fyr henvendte sig ikke selv til mig, det lå ikke rigtig til hans natur at gøre det. Det var først, da jeg gennem fyrens lillebror hørte, at han bare sad derhjemme og kukkelurede ved sin computer, at jeg tog kontakt til ham. Min tanke var, at han skulle ud og prøve, hvad det ville sige at være it-supporter, om det overhovedet noget for ham? For hvordan skulle han overhovedet kunne supporte nogen, hvis han ikke turde snakke med dem?

Jeg foreslog ham derfor at komme ud på den skole, hvor jeg selv var vejleder og prøve det af i en kortere periode. Der var i forvejen ansat en it-supporter, som godt kunne bruge en ekstra hånd. Uden at få penge for det var fyren ikke så meget

for at sige ja til et kortere praktikforløb, men efter en uges overvejelse endte han alligevel med at sige ja til tilbuddet, han måtte jo lave et eller andet.

Efter at jeg meget insisterende fik lokket ud af den generte fyr, at det faktisk gik ret godt, blev han tilbudt en forlængelse af sit praktikforløb til en hel måned, som også forløb rigtig godt. Det havde virkelig hjulpet ham, at han blev presset til at snakke med nogle folk, det var ikke bare lærere, men også børn, som kom forbi ham og bad om hjælp, og han kunne jo sagtens hjælpe dem, alt med en computer havde han jo virkelig tjek på.

Han skulle simpelthen bare hjælpes ud i det, ellers var han nok aldrig kommet nogen steder. Så nu har han fået en fin udtalelse fra skolen, og fået en væsentlig større selvtillid og vished om egne kvaliteter. Så nu kan jeg sagtens se for mig, at fyren får en læreplads med den oplevelse i baglommen.

Per Jepsen – vejleder (UU Aabenraa)

FRA UAFKLARET I SPECIALKLASSE TILTØMRERVIRKSOMHED

Der var en meget uafklaret dreng, som gik i specialklassen, han var ikke helt ubegavet og faktisk meget god til matematik, men han havde lidt faglige mangler hist og her, så nu var han endt der. Hans mor var alene og havde flex-job, der var ikke penge til alverden, og drengen gik også sølle klædt – så han havde det generelt ret hårdt. Da han var meget uafklaret omkring sin fremtid, havde han været inde og snakke rigtig mange gange, og vi havde efterhånden fået opbygget et tæt forhold. Han var meget usikker på, hvilken vej han skulle gå, så jeg foreslog at nogle små forskellige praktikophold, måske kunne være en vej til at blive mere afklaret. Han havde efterfølgende små praktikophold på henholdsvis værftet og hos en cykelmekaniker, dog uden at det rigtig var noget for ham.

Jeg hev efterfølgende fat i drengens spejderleder, som tilfældigvis også havde et tømrerfirma og spurgte ham, om han ikke ville have ham ud som

arbejdsdreng i to dage om ugen i et par måneder. Jo, det ville han da godt, han kendte drengen og havde et godt indtryk af ham, så det var der ingenting i vejen for. Drengen var også med på at prøve det af, så det aftalte de.

Da praktikperioden var ved at være ovre, troppede drengen en dag op på mit kontor med en plastikpose. Op af posen hev han stolt et par splinternye sikkerhedssko og noget nyt arbejdstøj med firmaets logo på. Han fortalte derefter, at de havde været så glade for ham dernede, at de havde tilbudt ham en læreplads, når han havde taget grundforløbet.

Frede Jakobsen – vejleder (UU Vendsyssel)

UDDANNELSES-, ERHVERVS- OG ARBEJDS- MARKEDSORIENTERING I GRUNDSKOLEN

Uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering (UEA) i grundskolen er et timeløst fag, dvs., at der ikke er afsat et selvstændigt timetal til at varetage undervisningen i faget. Tanken er, at UEA skal indgå i de obligatoriske fag, der som regel tilrettelægges af klasselæreren bistået af UU. Formålet med UEA er: *at den enkelte elev tilegner sig alsidig viden om uddannelses- og erhvervs muligheder, forstår værdien af livslang læring og uddannelse samt opnår kompetencer til at foretage karrierevalg*⁷.

I forhold til formålsparagraffen for UEA synes det klart, at der er væsentlige overlap mellem denne og hele vejledningsindsatsens formål. UEA har dog karakter af at være en mere grundlæggende og bred oplysning til de unge end vejledningsindsatsen, som er meget centreret omkring det enkelte individ og dets muligheder. UEA skal til de unge levere en baggrundsviden, der gør deres aktive valg mere kvalificerede. Som flere vejledere har udtrykt det, handler det om, gennem oplysning, at øge valgkompetencen hos de unge. Og det ser ud til flere steder at være et reelt problem, at de unge ikke er tilstrækkelig oplyste omkring deres muligheder på et fremtidigt arbejdsmarked. En vejleder udtaler følgende:

Den verden de ikke kender til uddannelsesmæssigt, det er måske 95 pct. af alle tilbud, de ved, hvad en tømrer, en automekaniker og en pædagog er for noget, det er måske 20 jobs, alt derudover, det kender de ikke til.

Tommy Nielsen – vejleder (UU Lillebælt)

Denne udtalelse stemmer fint overens med en undersøgelse fra Center for Ungdomsforskning fra 2009, hvor det ligeledes

var tydeligt, at *"De fremtidsversioner, de (red. unge) har adgang til, er tæt forbundne til deres nære erfaringshorisont"*⁸.

I gennem vores kvalitative undersøgelse er vi dog imidlertid blevet opmærksomme på, at der generelt blandt UU-vejlederne kan findes frustrationer over nedprioritering af UEA fra lærernes side.

UEA undervisningen er ikke en ting, der kører af sig selv, det er ikke automatiseret, og jeg oplever heller ikke, at lærerne gør det med glæde. Det er sådan lidt, "nå, nu kommer han igen".

UU-vejleder

I EVAs rapport fra 2007 *"Vejledning om valg af uddannelse og erhverv"* evalueres samarbejdet mellem UU og skolerne om UEA, og her ser man ligeledes en bekymring fra UU-centrene om, hvorvidt UEA bliver tilstrækkelig prioriteret. Rapporten konkluderede, at *"UU-centrene bryder sig ikke om den manglende sikkerhed for, at den enkelte skole faktisk udfører UEA-orientering, når der ikke er skemalagte timer til det."*⁹

Evalueringsgruppens anbefalinger fra selvsamme rapport gik på, at man ved at indgå skriftlige samarbejdsaftaler UU-centrene og skolerne imellem, omhandlende opgave-, ressource- og ansvarsfordeling, kunne omgås mange af problematikkerne omkring UEA.

Det er dog usikkert, hvorvidt denne udfordring bliver taget op rundt omkring på landets skoler, og spørgsmålet er, om der skal stærkere midler til at sikre, at alle elever får mulighed for at få en UEA, som lever op til intentionerne? Der findes talrige

⁷ Undervisningsministeriet (2009). s. 3.

⁸ Katznelson, Noemi og Mette Lykke Nielsen (2009), s. 86-87.

⁹ Danmarks Evalueringsinstitut (EVA). (2007). s. 57.

eksempler på, at de timeløse fag enten ikke i tilstrækkelig grad bliver gennemført, eller at de medfører reduktioner af det faglige indhold på de skemalagte fag. Eksempelvis læreren fra Gjellerupskolen i Heming, som opgjorde, hvor mange timer der egentlig gik til danskundervisning over en periode på seks uger. Læreren kunne notere sig, at der i hans 8. klasse gik 19 ud af 42 dansktimer til tvungne emner uden for skoleskemaet. Det var bl.a. besøg fra UU-vejlederen, seksualundervisning med sundhedsplejersken og besøg fra en trafikinformator. Han argumenterede, at *"det er ikke opgaverne i sig selv, der er problemet, men at det går ud over eleverne fagligt, fordi tiden bliver taget fra undervisningstimerne. Samtidig bliver der på mange skoler skåret i timetallet."*¹⁰

En vejleder fra vores interviewundersøgelse kunne berette om samme problematik i forhold til de timeløse fag, som lærerne har svært ved at passe ind uden, at det går ud over fagligheden i de skemalagte fag:

Klasselærerne fra 8. klasse sad og var ved at gå til, for nu havde deres afdelingsleder lavet en aftale med sundhedsplejersken om, at de skulle have fem temadage i 9. klasse omkring seksualundervisning. Så de her lærere, de sad og var ved at rive håret ud af hovedet, for hvor skulle de finde de her fem dage? Det 9. skoleår er meget kort, de har svært ved at afse tiden, og det er også det, UEA undervisningen falder på.

UU-vejleder

Denne tendens er bekymrende, da UEA spiller en vigtig rolle i sammenhæng med vejledningen fra UU. I forbindelse med UEA kan elevernes fremtid tænkes ind i grundskolen, således at refleksioner og bekymringer omkring fremtiden (uddannelse og arbejdsmarked) ikke bare er noget, der foregår inde hos UU-vejlederen. I DCU's rapport *"Viden om Vejledning"* fra 2011 dokumenteres en positiv effekt af at have vejledningsaktiviteter, som en integreret del af læreplanen i grundskolen, således at vejledningen er en del af et mere helhedsmæssigt forløb¹¹. Vejledningen bør derfor ikke adskilles fra faglige og akademiske sammenhænge i grundskolen.

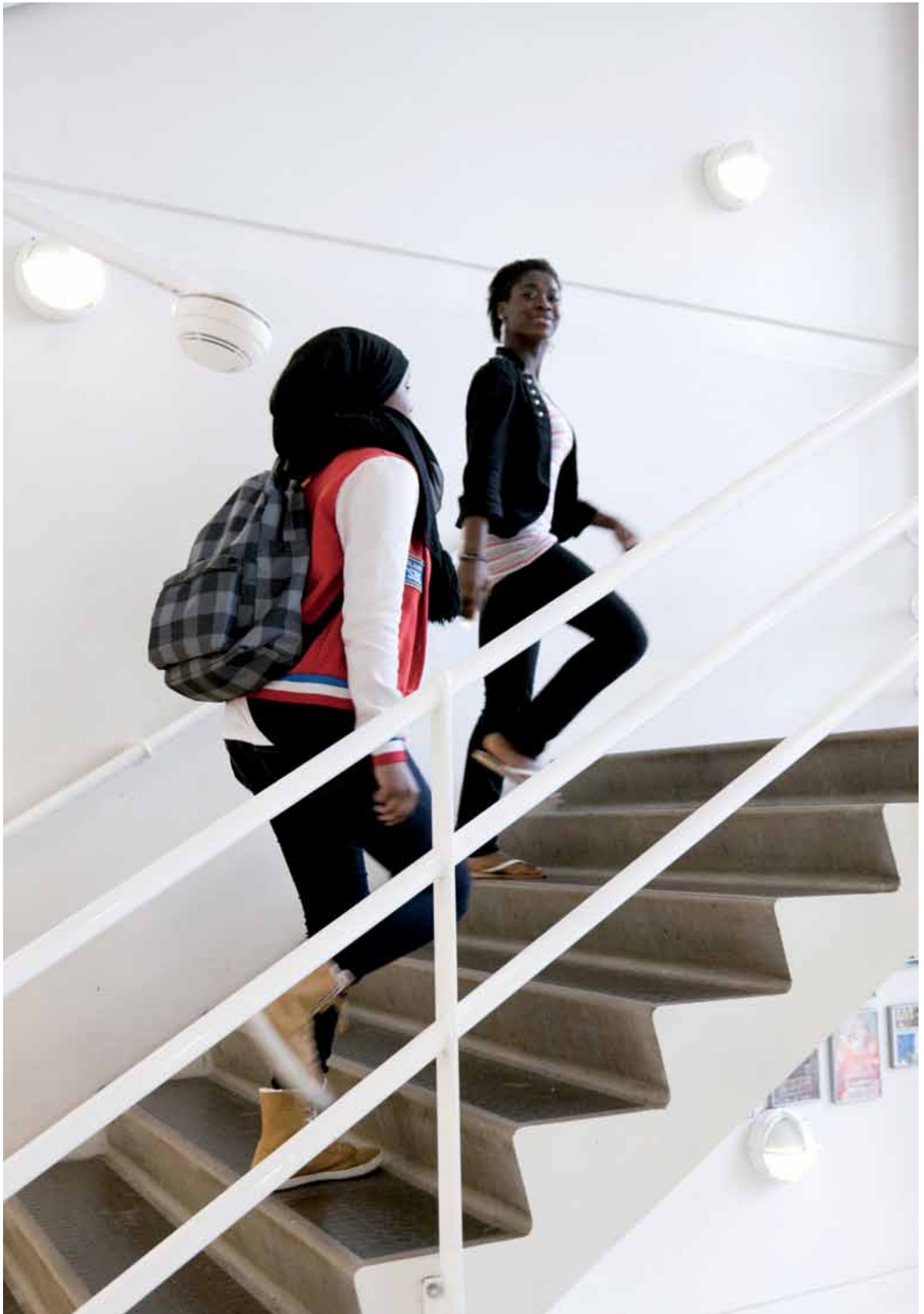
UU-centrene, som deltager i denne undersøgelse, har masser af ideer og ekspertise, som kan blive en betydelig gevinst for eleverne, hvis de kommer i spil på alle landets folkeskoler. Eksempelvis har man i UUV Køge Bugt været i en meget tæt dialog med folkeskolerne om at få prioriteret UEA og har nu fået et godt samarbejde. UU-centret har produceret en del let tilgængeligt materiale til undervisningsbrug og gør ydermere meget ud af at tilbyde kurser til lærerne med ansvar for UEA, for at ruste dem med aktuel viden om uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet samt at komme med ideer til, hvorledes UEA kan integreres med de øvrige fag i folkeskolen.

¹⁰ Politiken – 4. januar 2011, "Grænsen er nået for sex og trafik i skolen"

¹¹ Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning (2011). s. 18

LITTERATURLISTE

- Christensen, Gerd og Michael Søgaard Larsen (2011) – *"Viden om vejledning"*. Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning – Aarhus Universitet
- Danmarks Evalueringsinstitut - EVA (2007) - *"Vejledning om valg af uddannelse og erhverv"*
- Hansen, Anette, Jakob Rom Johansen og Anne Friis Johansen (2011) - *"Samarbejde om unge"*. Center for aktiv beskæftigelsesindsats (CABI)
- Jensen, V. M., & Nielsen, L. P. (2010). Veje til ungdomsuddannelse 1 – Statistiske analyser af folkeskolens betydning for unges påbegyndelse og gennemførelse af en ungdomsuddannelse. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
- Katznelson, Noemi og Mette Lykke Nielsen (2009) - *"Når fremtiden tegner sig – rapport om uddannelsesvalg og vejledning i et yderkantsområde i Danmark"*. Center for Ungdomsforskning. Danmarks Pædagogiske Universitet – Aarhus Universitet. WERKs Grafiske Hus, Århus
- Mainz, Pernille (2011) – *"Grænsen er nået for sex og trafik i skolen"*. Artikel bragt i Politiken 4. januar 2011
- Undervisningsministeriets Profilmodel (2009)
- Undervisningsministeriet (2009) – *Faghæfte 22: Uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering*

DEA skaber viden om sammenhængen mellem danske virksomheders konkurrenceevne og samfundets investeringer i uddannelse, forskning og innovation.

DEA leverer evidensbaserede analyser, netværk og samarbejdsprojekter, som er fri af særinteresser. På den baggrund bidrager DEA til at tilvejebringe den nødvendige viden, som kan gøre vidensamfundet til en realitet.

DEA
VI FREMMER VIDEN

Fiolstræde 44
DK-1171 København K
Tel +45 3342 6600
dea@dea.nu
www.dea.nu
